

Resum executiu

L'estat de la pobresa a les Illes Balears 2024

Octubre 2023

SUMARI

- **INTRODUCCIÓ**
- **L'ESTAT DE LA POBRESA A LES ILLES BALEARS**
 - **AROPE, pobresa i pobresa severa**
 - **Privació Material i Social Severa**
 - **Baixa Intensitat de Treball a la Llar**
 - **Pobresa en relació a les Pensions**
 - **Renda i desigualtat**
 - **Sobre el llindars de la pobresa**
 - **Habitatge i pobresa**
 - **El paper de l'administració**
- **SOBRE LA XARXA PER LA INCLUSIÓ SOCIAL. EAPN-ILLES BALEARS**

INTRODUCCIÓ

Com cada any al voltant de dia 17 d'octubre, EAPN-Illes Balears es ratifica en el compromís de presentar l'Informe sobre l'Estat de la Pobresa, un **instrument rigorós i d'alt nivell tècnic** però alhora comprensible per a persones no especialitzades, i que intenta copsar de la manera més completa possible la incidència i intensitat de la pobresa i l'exclusió social a la nostra comunitat.

Aquest informe s'elabora fonamentalment amb l'explotació de les dades de l'**Enquesta de Condicions de Vida (ECV)** que anualment elabora l'Institut Nacional d'Estadística i que l'enquesta amb **més mostra i més fiable** a nivell estatal (malgrat el necessari increment d'entrevistes que hauria de tenir per poder oferir dades més desagregades a nivell autonòmic). A més, degut a la seva trajectòria i a la seva metodologia homogènia a nivell europeu, permet seguir l'**evolució dels indicadors**, les **comparatives entre regions** i, el més important, l'**avaluació de les polítiques públiques** en el compliment dels objectius de l'Agenda 2030.

Al llarg de l'informe es mostren **dades de l'indicador AROPE**, taxa de risc de pobresa, baixa intensitat d'ocupació a la llar, privació material i social severa, pobresa severa i pobresa calculada amb diversos llindars (nacionals; regionals; ancorats a 2015, designat any de referència per al control dels objectius continguts a la nova agenda 2030), comparant-los amb la respectiva taxa nacional. A més, s'hi inclouen algunes dades que permeten millorar la comprensió general sobre l'**estat de la pobresa a les Illes Balears**, com ara nombre de pensions sota el llindar de pobresa, alguns ítems sobre el greu problema de l'habitatge i indicadors sobre la renda i la desigualtat.

Recordam, com cada any, que aquest informe és una fotografia que se'ns revela amb un cert retard, degut als temps de **recollida de la informació, la tabulació de les dades i l'anàlisi dels resultats**. L'ECV sempre va un any i escaig per darrere d'una realitat que canvia cada cop més ràpid, però és la millor eina que tenim per conèixer-la i, aplicant les mesures adequades, millorar-la.

Com ja hem apuntat, i tot i l'increment registrat en els darrers anys, l'escassa **mostra de l'ECV** per a la nostra comunitat provoca, d'una banda, excessius alts i baixos que ens obliguen a interpretar les dades amb certa precaució i, d'una altra, que sigui estadísticament feble i tècnicament agosarat fer anàlisis desagregades per illes, edat, sexe o qualsevol altre factor. Des d'EAPN-Illes Balears tornam a reiterar la necessitat de **comptar amb fonts autonòmiques potents**, bé ampliant la mostra de l'ECV (com estan fent altres comunitats), bé dotant a l'IBESTAT dels recursos necessaris per poder desenvolupar investigacions pròpies sobre la pobresa, l'exclusió i les desigualtats socials.

Per últim, i abans d'entrar en el detall, podem avançar que les dades de pobresa registren una **lleugera millora respecte l'any passat**, tot i que no compassada amb la intensitat de la recuperació econòmica i laboral. Això palesa, d'una banda, la persistència de la injusta distribució de la riquesa i, d'una altra, que les persones més vulnerables són les que primer (i més fort) reben els impactes de les crisis i els que més es torben en recuperar-se'n.

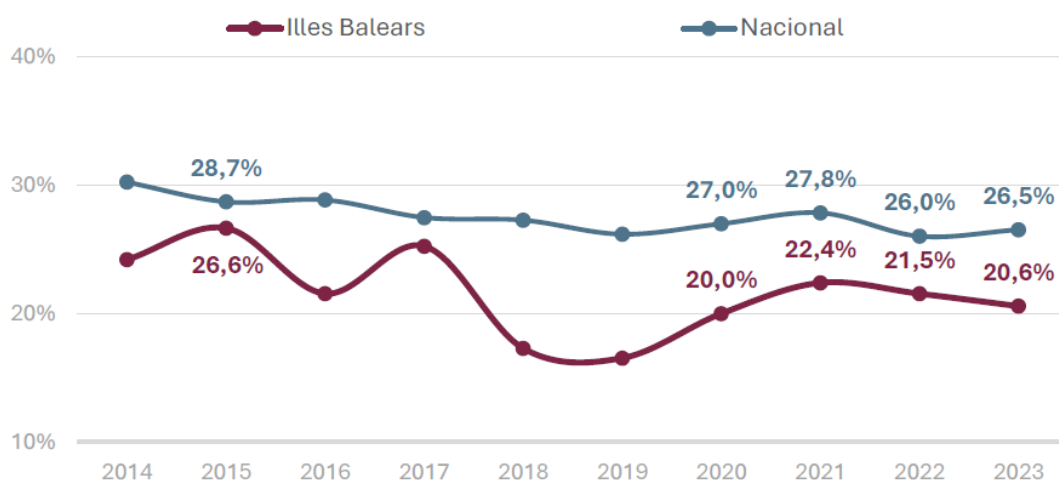
L'ESTAT DE LA POBRESA A LES ILLES BALEARS

Dades AROPE, pobresa i pobresa severa

Viure a les Illes Balears ja no és sinònim de tenir qualitat de vida. I és que **el creixement del negoci turístic, principal indústria de l'arxipèlag, no es tradueix en un millor benestar per a una part important dels residents**. En aquesta línia, hem de recordar que el PIB per càpita de les illes ha anat perdent posicions amb relació a altres comunitats autònomes i l'accés a l'habitatge, la desigualtat i la injusta redistribució de la riquesa continuen sent grans problemes a resoldre. Així mateix, també cal destacar la cada cop més present figura del treballador pobre, persones que tot i tenir un treball remunerat es troben en situacions de pobresa.

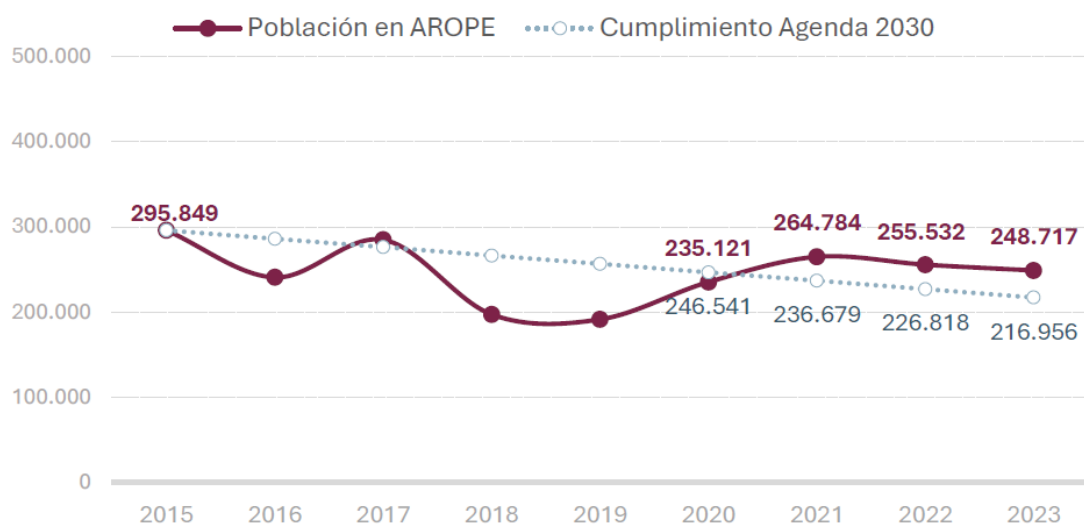
A les Illes Balears, l'**indicador AROPE de 2023** (que inclou la taxa de pobresa, la privació material i social severa i la baixa intensitat de treball a la llar) **se situa en un 20,6%**. Dit d'una altra manera: tot i la lleugera tendència a la baixa i la millor posició relativa amb el conjunt de l'estat, **gairebé 250.000 persones viuen en risc de pobresa i/o exclusió social** a la nostra comunitat.

AROPE 2014-2023

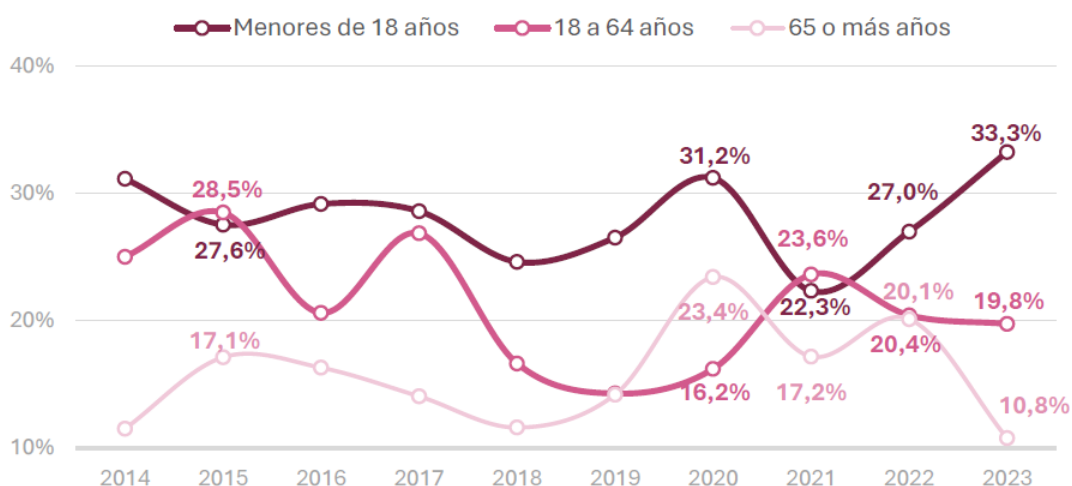
En comparació de l'any 2015, que és el designat per a l'avaluació de l'Agenda 2030, la població en risc de pobresa i exclusió social a les Illes Balears s'ha reduït en 6 punts, cosa que, en termes absoluts, suposa un descens de més de 45.000 persones. Quant al compliment de la seva contribució al compromís nacional amb l'Agenda 2030, la nostra comunitat es desvia en gairebé 32.000 persones en risc, el que palesa les enormes dificultats que tindrem per assolir els objectius marcats en l'Agenda.

Desviació compliment objectiu Agenda 2030

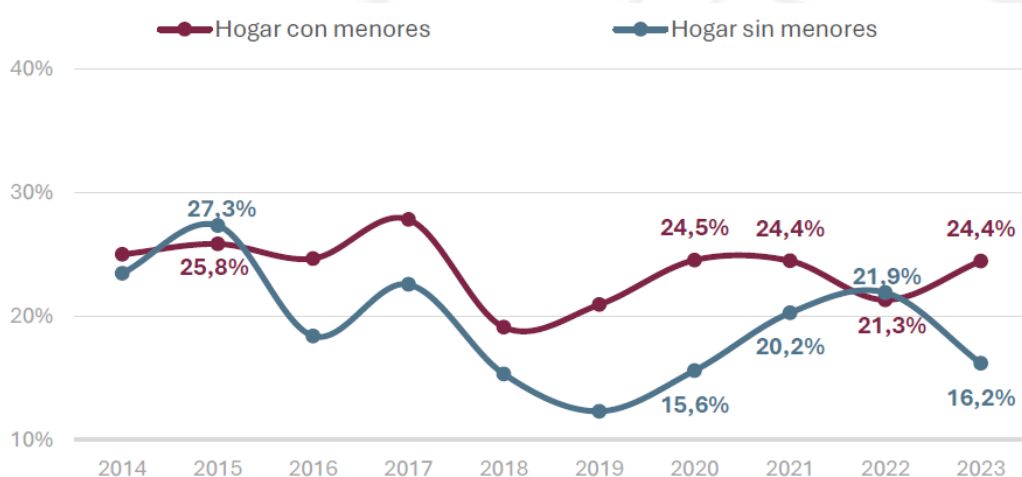
Tot i les limitacions inherents a l'escassa mostra que té l'Enquesta de Condicions de Vida a la nostra comunitat a l'hora de desglossar els resultats, hem de destacar que **un de cada tres menors de 18 anys està en risc de pobresa i/o exclusió**. És a dir, **la pobresa infantil és una preocupant realitat a les nostres illes, i que no només afecta el present dels menors, sinó que també té repercussions significatives en el seu futur**. Així doncs, és fonamental abordar-ne com més aviat millor les causes i proporcionar un suport integral a les nines i nins afectats per rompre amb la transmissió intergeneracional de la pobresa i garantir-los un futur més pròsper i equitatiu.

AROE 2014-2023 per grup d'edat

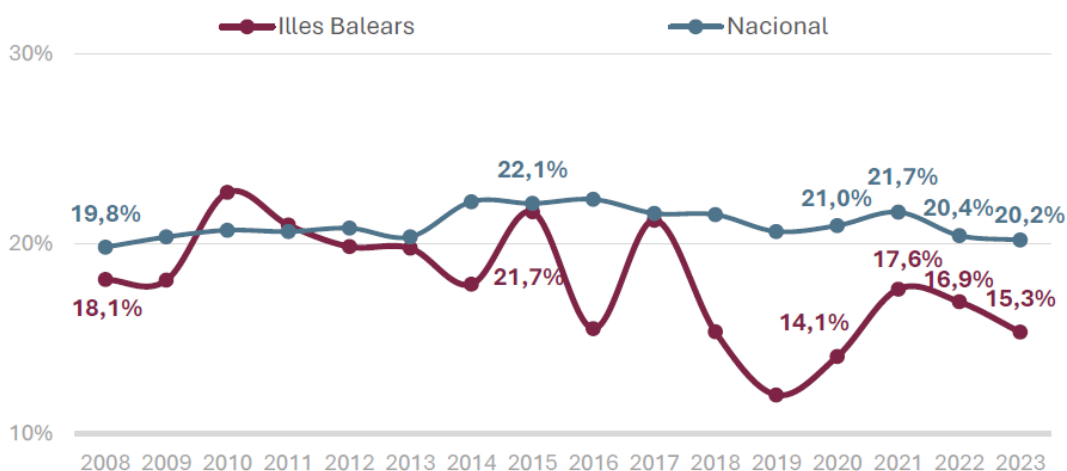
A més, tenir fills és un factor que influeix directament en les situacions d'empobriment: **les llars amb menors registren taxes de pobresa i exclusió més de 8 punts superiors** a les que no en tenen. Una diferència que s'ha accentuat de manera molt rellevant, rompent la dinàmica registrada en els anys anteriors.

AROE 2014-2023: llars amb i sense menors

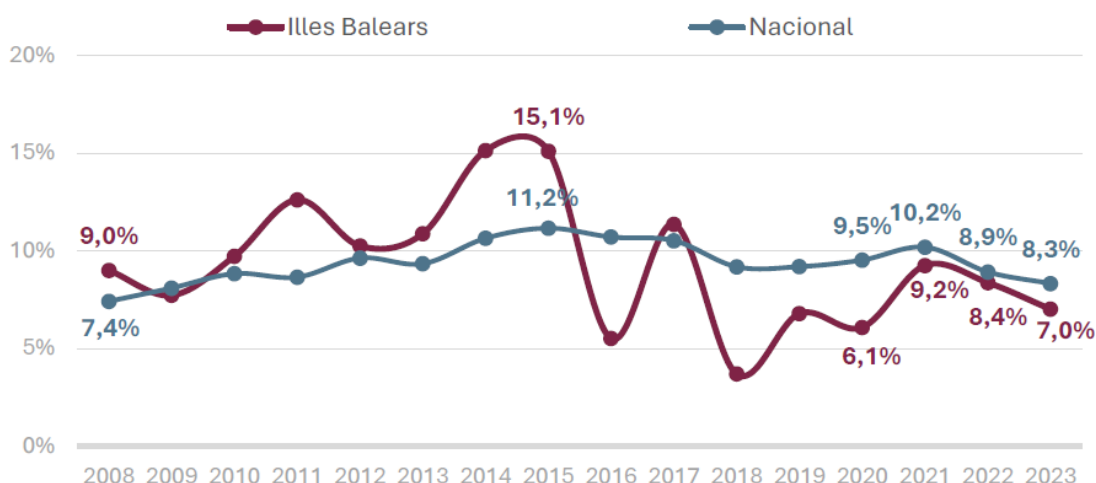
En termes purament econòmics, **la taxa de pobresa a les Illes Balears se situa en el 15,3%**, el que representa un descens respecte l'any anterior; no obstant, i si parlem en termes absoluts, això significa que el nombre de persones sota el llindar de la pobresa (vivint en llars amb ingressos inferiors al 60% de la renda mediana) és de 185.000. Aquí cal fer dos apunts: el primer, que continua la tendència a la baixa dels dos darrers anys; el segon, que la taxa balear s'allunya de la mitjana estatal.

Taxa de pobresa 2008-2023

Com sempre, hem de fixar també la mirada en aquells que pitjor estan a nivell econòmic: més del 7% de la població es troba en situació de pobresa severa; o dit d'una altra manera: unes **85.000 persones d'arreu de les Illes viuen en llars amb ingressos inferiors als 40% de la mediana de renda nacional**. Per fer-ho més entenedor, cada persona en situació de pobresa severa ha de subsistir amb menys de **320€ mensuals en el cas d'una família** de dos adults i dos menors o de **611€ si viu sola**.

Taxa de pobresa severa 2008-2023

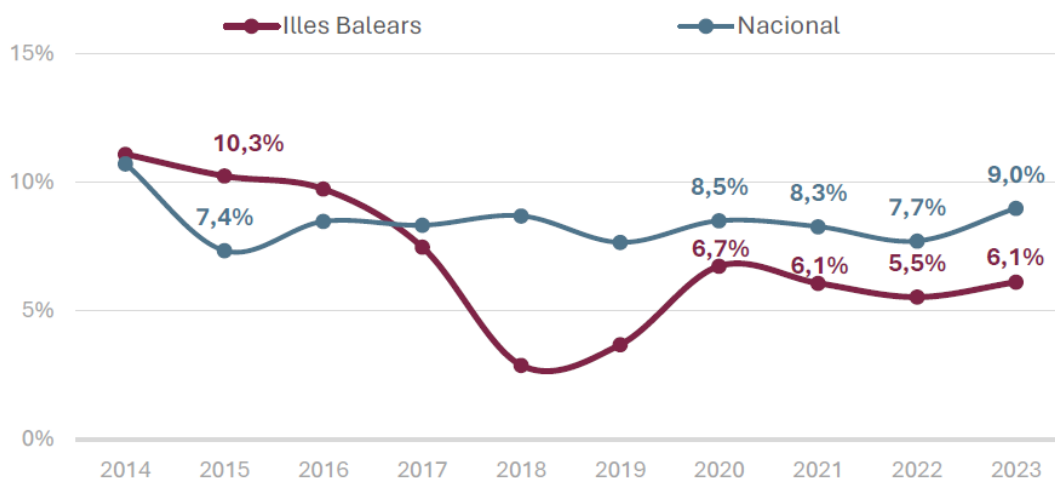

Privació Material i Social Severa

Cal destacar que, quan es parla de grups vulnerables, hi ha gent que, bé per desconeixement, bé de manera intencionada, ho vincula exclusivament amb persones de molts baixos ingressos. No obstant, **la vulnerabilitat social és un terme complex i multidimensional**, i afecta no només als grups amb rendes inferiors sinó també a altres col·lectius que pateixen privació de serveis bàsics, dificultats d'accés a drets i/o manca d'igualtat d'oportunitats.

La privació material i social severa és un indicador de dificultat per adquirir alguns productes bàsics o gaudir de determinades activitats i que suposa un factor d'exclusió per a les persones afectades. L'any 2023, el **6,1% de la població de Balears viu en condicions de Privació Material i Social Severa**; és a dir, no pot fer front a l'almenys a set dels tretze conceptes o ítems de consum, benestar o socialització definits a nivell europeu. En termes absoluts, **unes 74.000 persones** viuen en condicions de PMSS a les illes.

Privació material i social severa (2014-2023)

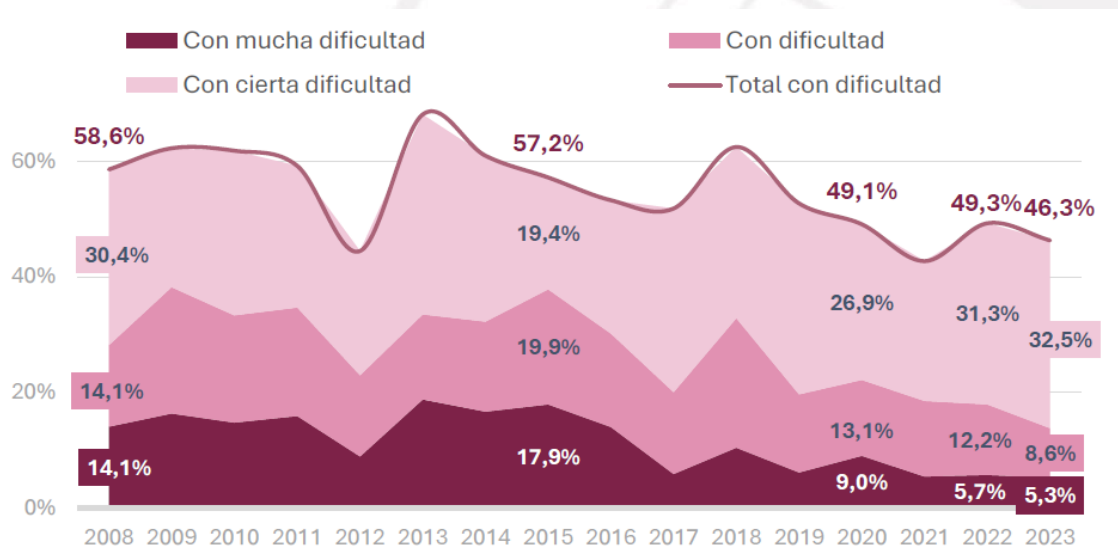

Amb la nova metodologia, la privació material i social severa inclou des de fa uns anys nous ítems que pretenen copsar millor la dificultat per poder portar una vida normalitzada. Aquí volem destacar que més d'un 36% de persones no poder **fer front a despeses imprevistes**, que una de cada quatre **no pot substituir mobles espenyats o vells**, que un quasi un 16% té **retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge** i que més d'un 18% no pot **mantenir ca seva a una temperatura adequada durant els mesos d'hivern**.

ÍTEMS DE PRIVACIÓ MATERIAL SEVERA	
No té capacitat per afrontar despeses imprevistes	36,5%
No es pot permetre anar de vacances almenys una setmana a l'any	30,4%
No pot substituir mobles espenyats o vells	25,6%
No es pot permetre mantenir l'habitatge amb una temperatura adequada	18,5%
Té retards en el pagament de despeses de l'habitatge	15,8%
No pot gastar una petita quantitat de diners en ell mateix cada setmana	12,3%
No pot participar regularment en activitats d'oci (esports, cinema...)	9,5%
No es pot reunir amb amics o familiars per menjar o prendre quelcom (1 cop/mes)	5,9%
No es pot permetre menjar carn o peix almenys cada dos dies	4,2%

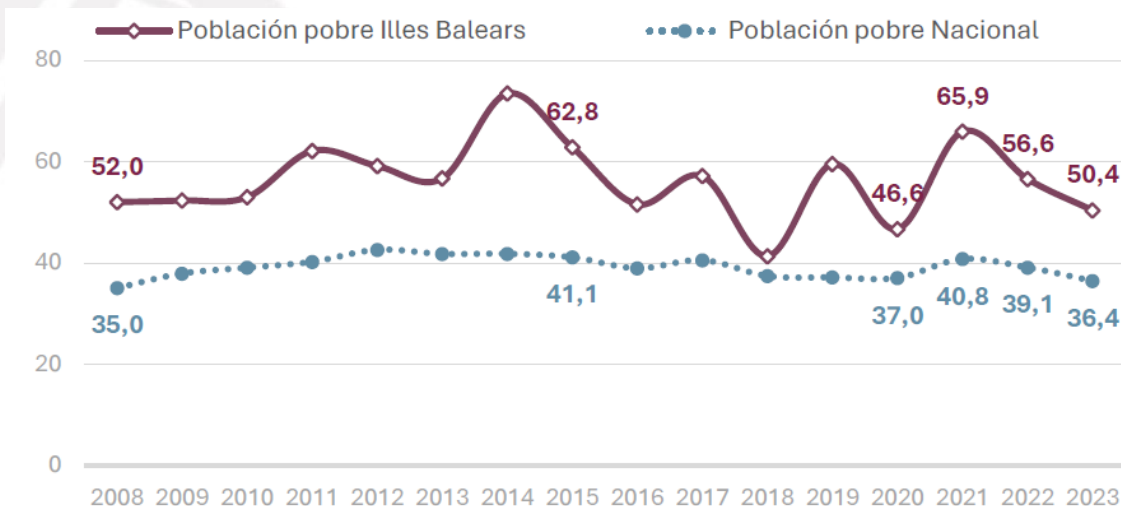
D'altra banda, cal assenyalar que l'Informe de l'Estat de la Pobresa recull que **un 46% dels illencs es troba en dificultats per arribar a final de mes**, un percentatge que, tot i el descens registrat, continua palesant els problemes que representa per a centenars de milers de persones l'increment del cost de vida.

Dificultats per arribar a final de mes (2008-2023)

En relació a aquestes xifres, repetirem el que ja afirmàvem l'any passat: “**és alarmant situació del preu de l'habitatge (tant compra com, sobretot, lloguer) a les Illes Balears**, fet que dificulta la vida quotidiana de moltes famílies, que han de destinar bona part dels seus ingressos al pagament del lloguer o la quota hipotecària, i **nega el dret bàsic de l'habitatge a moltes altres** (per processos de desnonament, per impossibilitat d'emancipació o per altres circumstàncies)”. Com a mostra, aquesta dada: **la població en situació de pobresa destina més del 50% de la seva renda disponible a despeses relacionades amb l'habitatge**.

Elevada despesa en habitatge entre la població pobre (2008-2022)

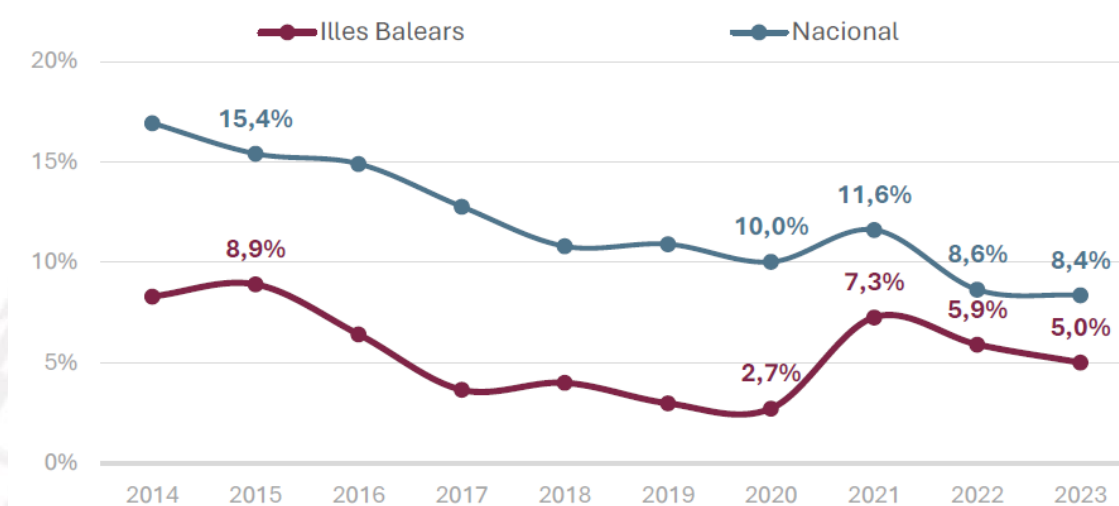

Per tot això, des de les administracions públiques **s'ha de dissenyar i aplicar una política d'habitatge clara i valenta** que impulsi l'habitatge públic, fomenti el lloguer social, impedeixi els desnonaments i la gentrificació i desplegui qualsevol altra mesura que garanteixi quelcom tan bàsic per al desenvolupament d'un projecte de vida com és un habitatge digne, adequat i accessible.

Baixa Intensitat de Treball a la Llar

La Baixa Intensitat de Treball per Llar es dona quan la relació entre el nombre de mesos treballats per tots els membres de la llar en edat de treballar i el nombre total de mesos que, en teoria, podrien treballar tots els membres és inferior al 20%. Seguint aquesta definició, més de **50.000 persones residents a les Illes Balears viu en llars amb baixa intensitat de treball**, una xifra, malgrat el descens, encara més elevada que la registrada abans de la pandèmia.

Baixa Intensitat de Treball a la Llar (2014-2023)

Pobresa en relació a les Pensions

Respecte a les pensions, l'Informe posa de manifest que el **39% dels pensionistes de les Illes**, és a dir, **80.000 persones**, **reben una renda inferior al llindar de la pobresa** (785€, en 14 pagues), i que gairebé **34.000 pensionistes estan en situació de pobresa severa**, donat que cobren menys de **523€** (en 14 pagues).

Pensions i pobresa (2023)

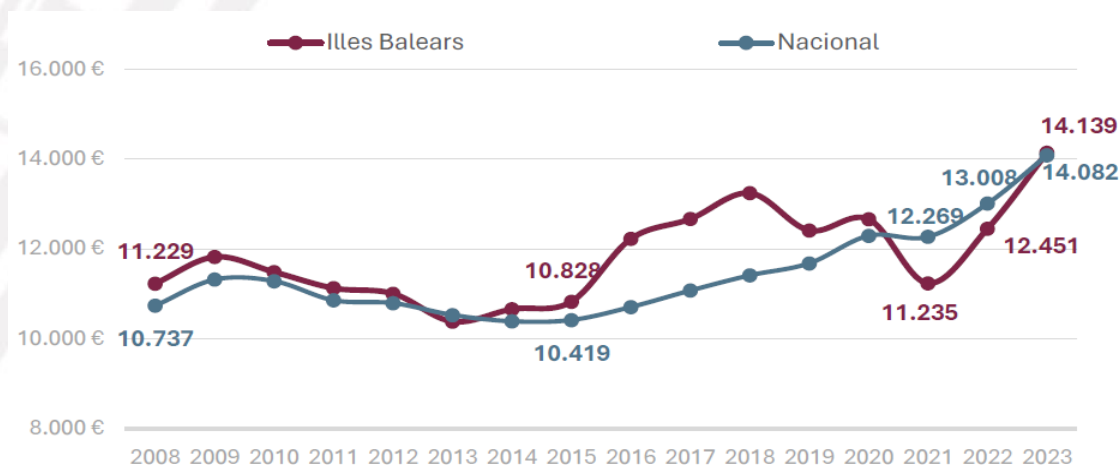
Nº de pensiones por Pobreza, Clase y Tramos de cuantía (a 31 diciembre de 2023)							Umbral de pobreza (Mensual, 14 pagas)	785 €
							Umbral de pobreza severa (Mensual, 14 pagas)	523 €
I. BALEARS	Incapacidad permanente	Jubilación	Viudedad	Orfandad	Favor familiar	Todas las pensiones		
Hasta 150 €	67	2.599	910	317	4	3.897		
De 150,01 a 500 €	730	10.836	11.435	4.037	14	27.052		
De 500,01 a 523 €	143	1.419	1.037	83	6	2.687		
De 523 a 550 €	163	1.625	1.188	94	6	3.077		
De 550,01 a 750 €	5.129	17.535	7.535	633	53	30.885		
De 750,01 a 785 €	869	6.892	4.838	50	5	12.653		
De 785,01 a 800 €	373	2.964	2.080	21	2	5.441		
De 800,01 a 2.000 €	8.662	70.448	15.855	681	27	95.673		
Más de 2.000 €	1.182	23.364	385	31	-	24.962		
Todos los tramos	17.318	137.682	45.263	5.947	117	206.327		
TOTAL EN POBREZA	7.101	40.906	26.943	5.214	88	80.251		
%	41,0%	29,7%	59,5%	87,7%	75,1%	38,9%		
TOTAL EN POBREZA SEVERA	940	14.854	13.382	4.437	24	33.636		
%	5,4%	10,8%	29,6%	74,6%	20,2%	16,3%		

Fuente: Elaboración propia con datos del Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones.

Renda i desigualtat

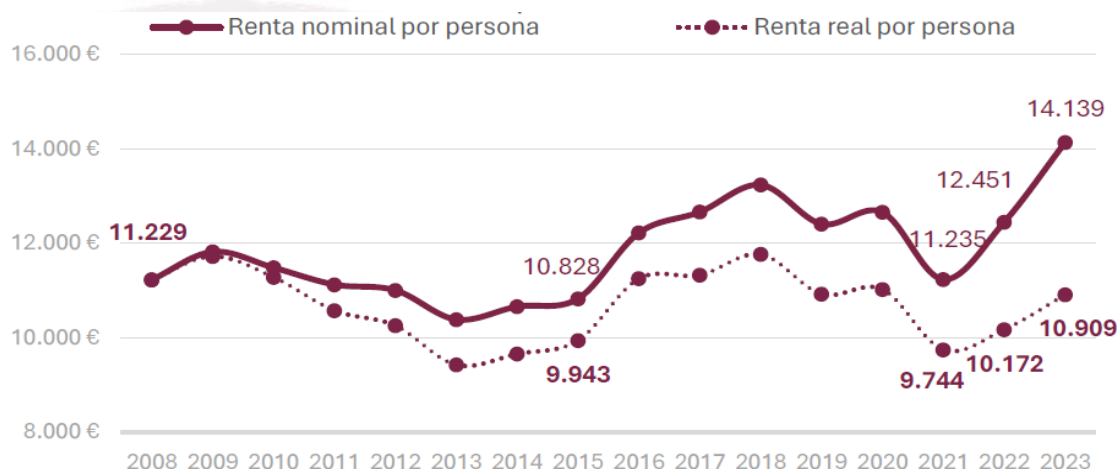
Després del fort descens registrat per mor de la crisi de la COVID, la renda mitjana a les Illes Balears encadena dos anys de pujades i se situa en els **14.139 € per persona**, superant de nou a la del conjunt estat.

Renda mitjana per persona (2008-2023)

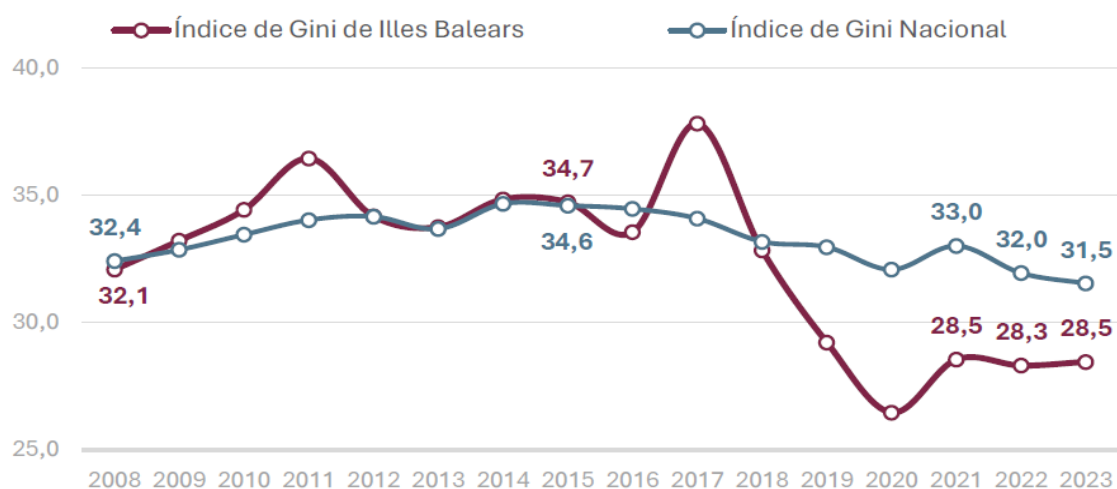
No obstant, aquests xifres purament nominals no reflecteixen la pèrdua de poder adquisitiu de la població en aquest període. A la taula superior podem comprovar com la renda nominal s'ha incrementat a Balears gairebé en 3.000€, però si ens fixam en la taula de sota podem comprovar com, tenint en compte l'increment del cost de vida des de 2008, **els illencs han perdut uns 320€ anuals de poder adquisitiu**.

Renda mitjana per persona deflactada per l'IPC (2008-2023)

Balears és la cinquena regió amb menys desigualtat segons el seu índex Gini (28,5). La dada és 3 punts inferior a l'índex nacional i ha registrat un lleuger increment respecte l'any anterior. Pel que fa al 2015, la taxa s'ha reduït 6,2 punts, el doble de la reducció espanyola, i es manté per sota de l'índex de Gini registrat l'any 2008 (32,1).

Índex de Gini (2008-2023)

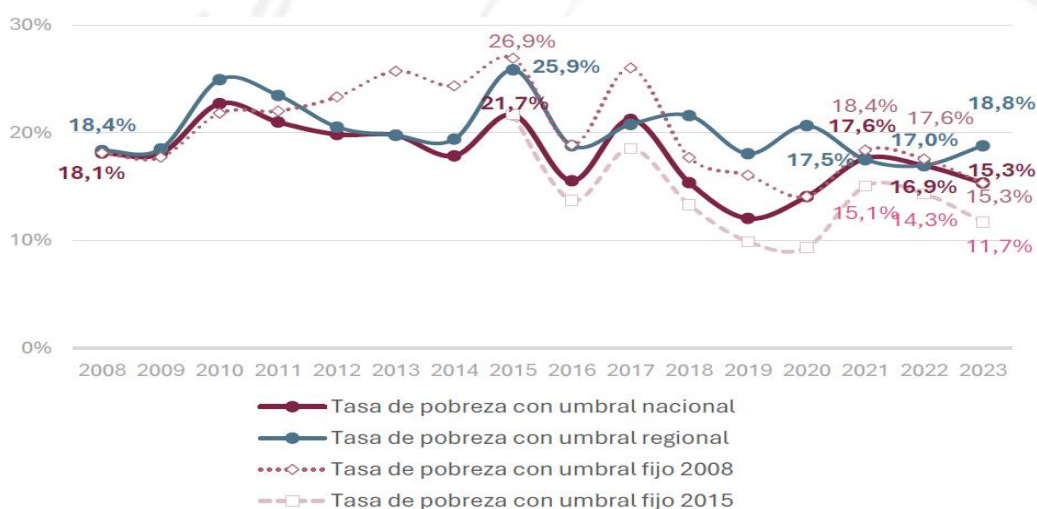

Per altra banda, l'indicador S80/S20, que mesura la relació de renda entre el 20% amb més ingressos i el 20% amb ingressos més baixos de la població i indicador S90/S10, que ho fa entre el 10% més ric i el 10 % més pobre, segueixen una trajectòria molt semblant a l'índex Gini i, com aquest, donen per a aquesta regió una desigualtat sempre inferior a la nacional. En primer lloc, per al 2023, el 20% de la població amb millors ingressos de les Balears rep una renda 4,8 vegades superior a la del 20% més pobre. Si es considera el S90/S10, el 10% més ric rep 9 vegades el que ingressa el 10% més pobre.

Sobre els llindars de la pobresa

Si bé és cert que per facilitar les comparatives l'informe sobre l'estat de la pobresa utilitza el llindar de la pobresa estatal, és obvi que una mateixa quantitat d'ingressos pot ser molt diferent depenent de la regió. Així doncs, per tenir una anàlisi completa de la situació, habitualment fem referència al llindar de la pobresa regional de Balears, històricament més elevat donada la diferència de renda. Així, **la taxa de pobresa de les illes pel 2023 creix fins el 18,8%**; això suposa que més de 40.000 persones passarien a ser considerades pobres amb l'aplicació d'aquest llindar.

Pobresa amb diferents llindars (2008-2023)

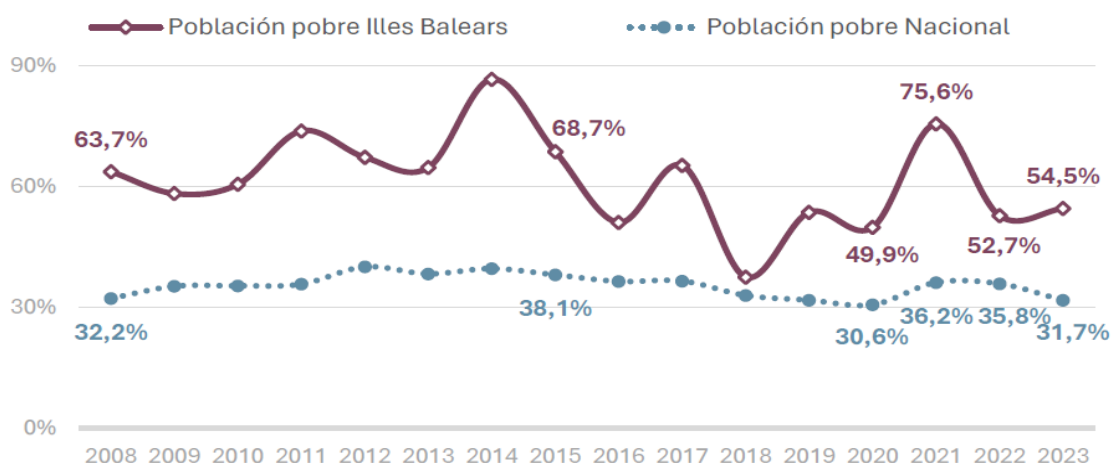

Habitatge i pobresa

L'accés a l'habitatge és un dels principals problemes de les Illes Balears i s'ha convertit en un factor fonamental per explicar processos d'exclusió i empobriment. El preu mitjà de compra de l'habitatge ha pujat de manera alarmant, el que dificulta que una gran part de la població pugui accedir a un habitatge. Aquest fenomen s'ha accentuat per la compra de propietats d'inversors estrangers, que veuen l'habitatge com una mercaderia i una oportunitat atractiva per invertir el seu capital, i també per la retirada del mercat ordinari de milers d'habitatges per destinar-los a lloguer turístic. I això sense comptar amb la històrica manca d'habitatge públic a preus assequibles ni amb les oportunitats perdudes per poder influir en els preus, bé de manera indirecta (més oferta pública), bé directament (topall de preus).

Cal destacar que **les persones que resideixen en un habitatge en propietat ha disminuït en relació a 2008, mentre que les que hi resideixen en regim de lloguer s'han incrementat gairebé 6 punts en els darrers 15 anys.** I si a això hi sumam que el lloguer mensual ha superat amb escreix les quotes hipotecàries, i que la una part important de les famílies vulnerables viuen de lloguer, trobam que més de la meitat de la població pobre té una despesa elevada en habitatge (un factor més de vulnerabilitat, doncs es tracta d'una despesa de la que no es pot prescindir i que condiona la resta de l'economia familiar).

Població pobre amb despesa elevada en habitatge (2008-2023)

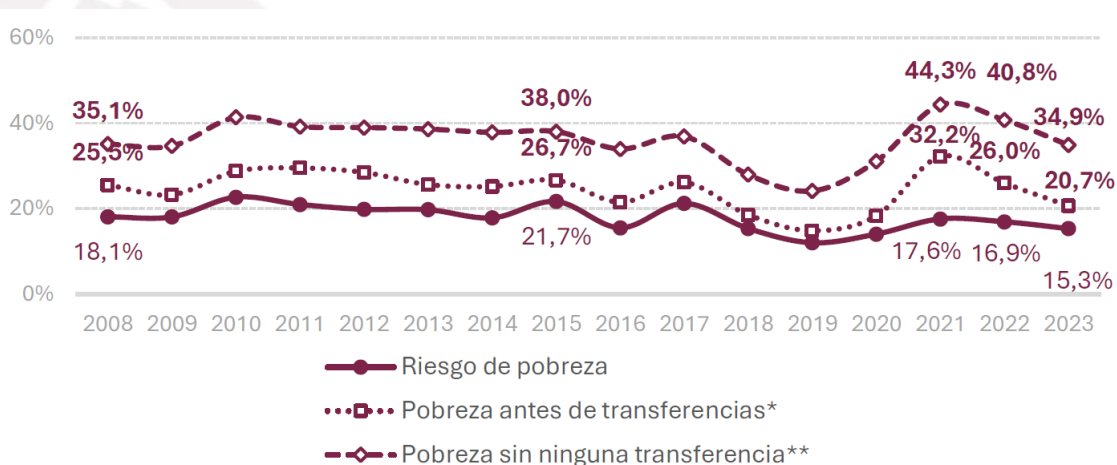

El paper de l'administració

Sempre hem defensat que el paper de l'administració és fonamental per garantir la qualitat de vida de les persones, ja sigui mitjançant la provisió de serveis públics o, com analitzarem tot seguit, via transferències monetàries. L'efecte d'aquestes transferències (pensions, rendes mínimes, prestacions, ajuts...) es pot comprovar observant la diferència entre la taxa de risc de pobresa comptant amb l'acció de l'estat (que ja hem vist a les pàgines anteriors) i la calculada en l'hipotètic escenari d'absència de transferències.

A la taula inferior podem comprovar com, sense cap tipus de transferència, la taxa de pobresa a les Illes Balears fregaria el 35%, mentre que si a la nostra comunitat només existís el sistema de pensions (i cap altra prestació o ajut), el percentatge seria del 21%. En aquest darrer cas i en termes absoluts, parlariem, ara mateix estaríem parlant de **65.000 persones pobres més a les Illes Balears**.

Transferències i taxa de pobresa (2008-2023)

* (excepto jubilación y supervivencia)

** (incluso jubilación y supervivencia)

Accés a l'informe complet (Illes Balears):

<https://www.eapn.es/estadodepobreza/ARCHIVO/documentos/informe-ARPE-2024-illes-balears.pdf>

Accés a l'informe complet (estatal):

https://www.eapn.es/estadodepobreza/ARCHIVO/documentos/Informe_ARPE_2024_completo.pdf

Més informació:

Andreu Grimalt – 662 366 232

Àngela Aguiló – 605 971 442

SOBRE LA XARXA PER LA INCLUSIÓ SOCIAL – EAPN ILLES BALEARS

EAPN-Illes Balears, formada per **23 entitats**, és una organització democràtica, autònoma, participativa i sense ànim de lucre fundada l'any 2005 amb l'objectiu de **combatre la pobresa i l'exclusió social a la nostra comunitat**, establint mecanismes de relació i coordinació entre les diferents entitats membres que treballen amb persones en risc d'exclusió social i articulant unitàriament la representació i la interlocució davant les distintes administracions, de tal manera que es puguin defensar d'una manera coordinada els interessos generals dels col·lectius vulnerables i facilitar l'actuació de les entitats que formen part de la Xarxa.

ASPAS
FUNDACIÓ

Càritas
Mallorca

JOVENT
SOCIETAT COOPERATIVA

Creu Roja
Illes Balears

@spiral
Infància, joventut i família

**Fundació
Deixalles**

**Fundación
Diagrama**

**FUNDACIÓ
IRES**

**FUNDACIÓ
PERE TARRÉS**

SJD
Sant Joan de Déu
Serveis Socials · Mallorca

**GR
EC**
GRUP D'EDUCADORS
DE CARRER I TREBALL
AMB MENORS

intress

**METGES
DEL MON**

NAÏM - Projecte Social d'Inclusió
Serveis de la Caritat de Sant Vicenç de Paul

**FUNDACIÓ
PATRONAT
OBRER**
1907

**Inter
media**

projectehome
balears

Soc

Fundació Social
La Sapiència

TreballSolidari

ES REFUGI
ASOCIACIÓN ALTRUISTA
ENTIDAD DE UTILIDAD PÚBLICA

Pròvivienda
Con las personas,
por la vivienda

EducaClown
Mallorca